

FELIX WEBER

TOT STOF

1949. De oorlog is voorbij, maar nog niet vergeten

LITERAIRE THRILLER

ISBN 978-90-225-7735-6

ISBN 978-94-023-0660-6 (e-book)

NUR 305

Omslagontwerp: Wil Immink Design

Omslagbeeld: iStock

Zetwerk: Text & Image, Elp

© 2016 Felix Weber en Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Marijke, Laure, Jip en Roos

*Wer jetzt kein Haus hat baut sich keines mehr
Wer jetzt allein ist, wird es lange bleiben
Wird wachen, lesen, lange Briefe schreiben
Und wird in den Alleen hin und her
Unruhig wandern, wenn die blätter treiben*

– Rainer Maria Rilke

1

De nacht van 15 op 16 oktober 1946

De regen die eerder die avond zo hard op het houten dek had geroffeld dat hij even vreesde dat de radio erdoor zou worden overstemd, was opgehouden. Wat restte was het getik, met steeds grotere tussenpozen, van druppels op de stalen boord voor de openstaande patrijspoort. De radio had aanvankelijk nog gekraakt, maar na middernacht kwam de stem van de BBC-verslaggever zo helder door dat straks elk geluid te horen moest zijn. Hij had het toestel van de plank gehaald en voor zich op tafel gezet. Op het fosforgroene licht achter de zenderzoeker na was het donker in de kajuit. In afwachting van wat komen ging, rookte hij de ene na de andere sigaret. Dankzij de beschrijving van de verslaggever zag hij de ruimte voor zich waar de laatste akte zich zou afspelen: een gymnastiekzaal van ongeveer tien bij dertig meter, hoog genoeg om de geluiden te doen galmen. Drie zwarte schavotten, onderaan afgetimmerd met hout om de bungelende lichamen aan het oog te onttrekken, en aan de achterkant een gordijn zodat het lichaam kon worden afgevoerd. Het trappetje van dertien treden, de galg, ook zwart, de strop boven het valluik. Daar-tegenover de zitplaatsen voor getuigen en verslaggevers. Van de galgen zouden er twee alternerend worden gebruikt, de derde diende als reserve. Straks op het schavot de veroordeelden, de beul en diens assistent. Hij kende de namen van de mannen die gingen sterven,

maar niet de volgorde waarin dat zou geschieden. Göring zou er niet bij zijn omdat hij een paar uur eerder zelfmoord had gepleegd.

Het gerommel en geroezemoes verstomde, en de stem van de verslaggever ging naar beneden toen hij beschreef hoe de eerste man verscheen: Von Ribbentrop, handen geboeid op de rug, aan elke zijde een bewaker. Hem werd gevraagd zijn naam te noemen en daarna beklom hij het schavot. Zijn laatste woorden, de strop die om zijn nek werd gelegd, de zwarte kap over zijn hoofd, de band om zijn enkels. Toen het eindelijk zover was, boog Coburg zich nog dichter naar de radio toe, de ogen gesloten. Hij hoorde het luik openklappen en tegen de zijwand slaan, en het touw een krakend, knappend geluid maken toen de maximale spanning bereikt was. Een diepe stilte, daarna geroezemoes, gekuch, voetstappen: de intrede van Keitel. Dezelfde gang van zaken, dezelfde geluiden. Toen beide mannen hingen, volgde een pauze. Meer rumoer dan eerder; iemand vroeg of er gerookt mocht worden. Vervolgens werd Von Ribbentrop doodverklaard, het touw werd vlak boven zijn hoofd doorgesneden – voor elke veroordeelde een nieuwe strop – en het lichaam afgevoerd.

Coburg had geen klok of horloge, maar schatte dat dit alles ongeveer een halfuur had geduurd. Toen was Kaltenbrunner aan de beurt. Nadat die was gehangen, werd Keitel doodverklaard en afgevoerd. Rosenborg volgde, toen Hans Frank, Wilhelm Frank, Frick en Streicher. Bij die laatste ging het mis. Nadat hij door het luik was gevallen, volgde er geen stilte maar een verstikt gegrom en het bonzen van het lichaam tegen de wand. Na een kort moment van besluiteloosheid haastte de beul zich naar beneden, verdween achter het gordijn en direct daarna was het stil. Coburg stelde zich voor hoe de beul aan het lichaam was gaan hangen om Streicher alsnog te laten stikken.

‘Godverdomme,’ vloekte hij toen de verbinding wegviel. Hij draaide aan de zenderknop, maar er kwam niets meer door. ‘Godverdomme, niet nu.’ Gefrustreerd sloeg hij met zijn vlakke hand tegen de scheepswand. Hij bleef proberen en na wat een eeuwigheid leek, was de verbinding weer terug. Hij wist niet of Seyss-Inquart in de tussentijd was opgehangen, dus restte hem niets dan wachten en ho-

pen. De volgende was Jodl en ten slotte Seyss-Inquart, de man die had bevolen dat Rosa moest sterven. Nu was het eindelijk zijn beurt. Nog intenser luisterde Coburg naar elk geluid dat Seyss-Inquart in zijn doodstrijd zou uiten. De man wankelde, gehinderd door zijn horrelvoet; hij, die altijd met een kaarsrecht postuur zijn toehoorders toe had gesproken, moest worden ondersteund toen hij het schavot beklom. Coburg lette nauwelijks op de laatste woorden. Wel op de klap van het opvallende luik, het touw dat zich spande, gevolgd door dezelfde stilte na de eerdere terechtstellingen. Daarna keerde het geroezemoes terug, nog sterker dit keer omdat het voorbij was. De verslaggever berichtte hoe het lichaam van Göring op een stretcher werd binnengebracht en voor de schavotten werd gezet. Daarmee was de terechtstelling afgelopen. De getuigen en de verslaggevers verlieten de ruimte.

Coburg deed de radio uit en zat minutenlang bewegingloos in het donker. Ten slotte kwam hij overeind, beklom het trappetje, schoof het luik opzij en ging op de bovenste trede zitten. Zo zat hij daar, even roerloos als de nacht die zo donker was dat hij niet kon onderscheiden waar de waterplas en de hemel in elkaar overgingen.

2

3 februari 1949

Ze had haar broer hier één keer eerder bezocht, in de zomer. Die dag was het zo warm geweest dat ze hadden gezwommen. Naakt, als in hun jeugd, omdat ze zich vrij en door niemand bekeken wisten. Ze was op het dek in slaap gevallen. Er hing een geur van hout en teer toen ze wakker werd, en heel in de verte had een kerkklok geluid. Die avond kleurde de ondergaande zon de waterplas rood. Toen ze vertrok, voelde het zandpad warm aan haar blote voeten. Hij had toegestaan dat ze hem omhelsde, maar was al verdwenen toen ze zich omdraaide om te zwaaien.

Nu worstelde ze zich met haar fiets aan de hand over hetzelfde pad. Op sommige plekken zakte ze zo diep weg dat de sneeuw tot de rand van haar laarzen kwam. Ze had haar ogen samengeknepen vanwege het felle licht en de glinsterende ijskristallen, en mopperde in zichzelf op het feit dat hij zo'n afgelegen plek had gekozen: een boot, zonder elektriciteit en stromend water, en zo moeilijk bereikbaar. In een winter als deze was dat ronduit onverantwoordelijk. Achter een bosje zag ze de boot aan het einde van het pad. Er lag zo'n dikke laag sneeuw op de boorden dat de patrijspoorten eronder waren verdwenen. Binnen moest het aardedonker zijn. Uit de kachelpijp kwam geen rook, en ze vreesde dat ze tevergeefs was gekomen. Op wat vogelsporen na leek de sneeuw op de loopplank en het dek onbetreden.

Toen er niet werd gereageerd op haar kloppen en roepen, stapte ze op het ijs en liep naar de andere kant van de boot. De zon had daar een deel van de sneeuw weggesmolten, en de patrijspoorten lagen bloot. Een ervan stond op een kier. Ze duwde die verder open en riep: ‘Siem!’

Na een aantal keren roepen voelde ze de boot licht trillen, en een paar tellen later verscheen haar broer. Het zonlicht scheen in zijn gezicht. Ze schrok van de aanblik.

Hij hield een hand boven zijn ogen. ‘Maria?’

Haar zorgen om zijn verlopen uiterlijk maakten plaats voor een gevoel van pijn toen ze zag hoe weinig welkom ze was.

Tegen de tijd dat Maria was teruggelopen, had hij het luik geopend. Ze klom naar beneden en drukte hem tegen zich aan. Zijn baard moest nodig worden bijgeknipt, zijn haar was lang en vettig, en hij rook naar zweet en sigaretten. Het vroor in de kajuit, maar toen hij de kachel had aangemaakt, warmde de kleine ruimte snel op. Ze bewoog de jerrycan op het smalle aanrecht heen en weer. De inhoud was één blok ijs. Hij klom naar buiten en zette even later een pannetje met daarin een stuk ijs op de eenpitsbrander. Met een plof vatte het gas vlam.

‘Is alles bevroren?’ vroeg ze.

‘Ja.’

‘Ook de wc?’

‘Ja, natuurlijk.’

‘Dus je moet buiten je behoefte doen?’

‘Ja.’

Ze schudde haar hoofd. ‘Je ziet er verwilderd uit, Siem. En je ruikt. Zo kun je toch niet leven? Wanneer heb je eigenlijk voor het laatst warm gegeten?’

Ze tilde het deksel op van een grote, zwartgeblakerde pan. In een laag gestold vet lagen stukken donker vlees. ‘Wat is dat?’

‘Konijn.’

‘Die vang je zelf?’

‘Ja. Ik weet niet wat je hier doet, maar je hoeft je om mij geen zorgen te maken. Ik heb genoeg te eten. Aardappelen, kool, eieren, melk. Vers van de boer.’

‘Dat krijg je?’

‘Ik houd het wild van hun land.’

Ze was op de rand van zijn bed gaan zitten. Terwijl zij sprak, stond hij bij het aanrecht, pakte twee kommen en schonk het dampende water op. De geur van koffie verspreidde zich door de ruimte toen hij zich omdraaide. ‘Je kunt koffie krijgen, maar daarna moet je gaan.’

‘In ’s hemelsnaam, Siem. Ik ben je zus, de enige familie die je nog hebt.’

Haar toenaderingspoging werd met zwijgen beantwoord, en ze keek toe terwijl hij een pluk tabak uit een blikken trommel haalde en een sigaret draaide. Ze wees naar de radio op de plank boven het aanrecht en vroeg: ‘Jij volgt natuurlijk ook het proces, of interesseert zelfs dat je niet meer? De koningin heeft zijn gratieverzoek geweigerd. Straks is het echt voorbij.’

‘Waarom ben je hier?’

Ze wuifde geïrriteerd de rook weg die in de straal zonlicht kringelde. ‘Zegt de naam Tammens je nog iets?’

Voor het eerst had ze zijn volle aandacht.

‘Ja, en dat weet je verdomde goed.’

‘Wel, de oude baas was gisteren bij mij. Hij is op zoek naar jou. Hij zit inmiddels in een rolstoel, anders was hij zelf naar je toe gekomen.’

‘Wat wil hij van me?’

‘Dat klinkt niet erg vriendelijk, Siem. Als je iemand iets verschuldigd bent, is het aan hem.’

‘Wat wil hij van me?’

‘Dat wil hij je zelf vertellen, maar het is vast wel belangrijk. Je had hem moeten zien, het is toch vreselijk voor zo’n man om niets meer te kunnen.’

Ze zette de kom op de houten vloer, pakte een van Siems handen en streek er zacht over. In de poriën had zich vuil vastgezet, onder

zijn lange nagels zaten rouwranden en zijn vingers zagen geelbruin van de nicotine.

‘Als je gaat, kom dan eerst bij ons. Zo kun je niet bij Tammens langs. Bram kan je zelfs een fatsoenlijk pak lenen. En misschien zegt het jou niets, maar je hebt een neefje en nichtje die je heel graag willen zien.’